

Značilnosti razvojno usmerjenih kmetov

Rezultati CRP projekta: razvojne usmeritve kmetij v
Sloveniji

Prof. dr. Andrej Udovč

- Ugotoviti, kateri dejavniki, tako otipljive kot neotipljive narave (de)motivirajo kmete za kmetovanje v obdobju odločanja za prevzem kmetije kakor tudi v nadaljnjih življenjskih obdobjih;
- Preučiti različne razvojne usmeritve nosilcev kmetijskih gospodarstev in njihovo pogojenost z obstoječim stanjem

Pristop

- Analiza baz podatkov
- Lastna anketa (346 anket)
- Zgodbe posameznikov (15 pol strukturiranih intervjujev)
- Fokusna skupina
- Večkriterialni odločitveni model.

Indeks gibanja splošne izobrazbe kmetov v obdobju 2000 do 2010

Regija	Števil o oseb		Indeks gibanja izobrazbe v obdobju 2000 do 2010				
	2000	2010	Indeks brez izobrazbe	Indeks OŠ	Indeks - poklicna	Indeks - SŠ	Indeks - Višja, Visoka
SLOVENIJA	86336	74425	46,3	68,1	109,9	122,3	165,3
Pomurska	11783	8859	50,6	61,3	95,4	103,0	126,7
Podravska	14775	12280	55,0	65,1	103,7	118,3	147,8
Koroška	2900	2740	np	73,4	122,6	140,4	215,4
Savinjska	12890	11402	np	71,4	118,2	115,4	187,4
Zasavska	1047	1075	50,4	75,3	130,0	156,3	226,7
Spodnjeposavska	5752	5213	39,7	75,7	112,8	128,4	184,8
Jugovzhodna Slovenija	9531	8064	np	69,3	112,4	128,0	186,5
Osrednjeslovenska	9471	8638	43,5	71,5	118,9	136,2	201,6
Gorenjska	5032	4465	42,0	65,6	113,2	123,5	173,9
Notranjsko- kraška	2947	2875	np	77,5	113,4	164,1	182,1
Goriška	6534	5769	52,8	65,9	106,2	131,1	169,9
Obalno-kraška	3674	3045	32,5	67,4	95,0	100,9	124,6

Kmetijska izobrazba gospodarjev leta 2000 in 2010.

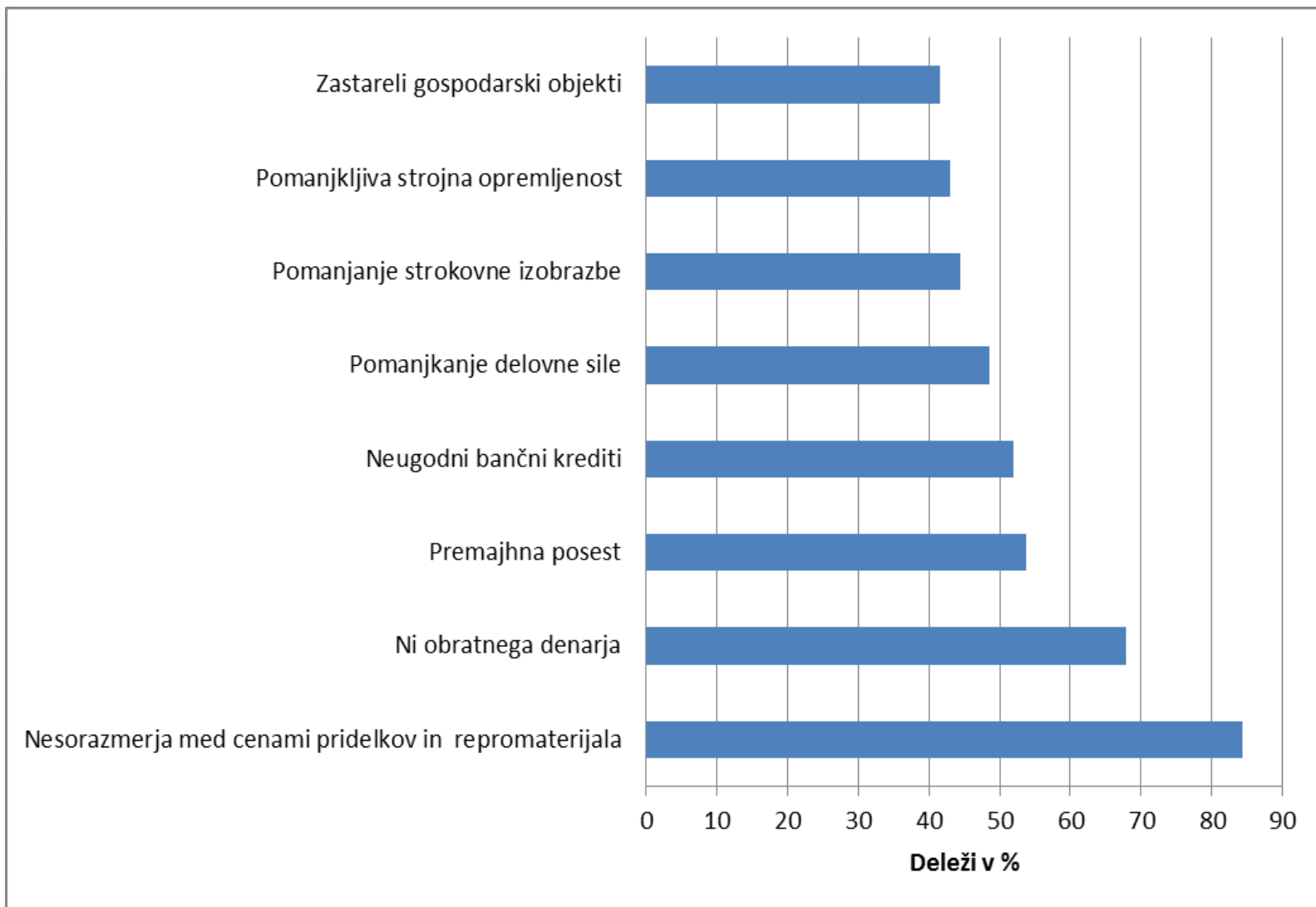
*Biotehniška
fakulteta*

Regija	Število gospodarjev		kmetijska izobrazba število		Kmetijska izobrazba delež	
	2000	2010	2000	2010	2000	2010
Gorenjska	5032	4465	256	342	5,09	7,66
Goriška	6534	5769	356	369	5,45	6,40
Jugovzhodna Slovenija	9531	8064	352	657	3,69	8,15
Koroška	2900	2740	269	330	9,28	12,04
Notranjsko-kraška	2947	2875	86	96	2,92	3,34
Obalno-kraška	3674	3045	172	167	4,68	5,48
Osrednjeslovenska	9471	8638	419	566	4,42	6,55
Podravska	14775	12280	1126	1402	7,62	11,42
Pomurska	11783	8859	709	952	6,02	10,75
Savinjska	12890	11402	846	1220	6,56	10,70
Spodnjeposavska	5752	5213	296	349	5,15	6,69
Zasavska	1047	1075	41	55	3,92	5,12
Slovenija	86336	74425	4973	6559	5,76	8,81

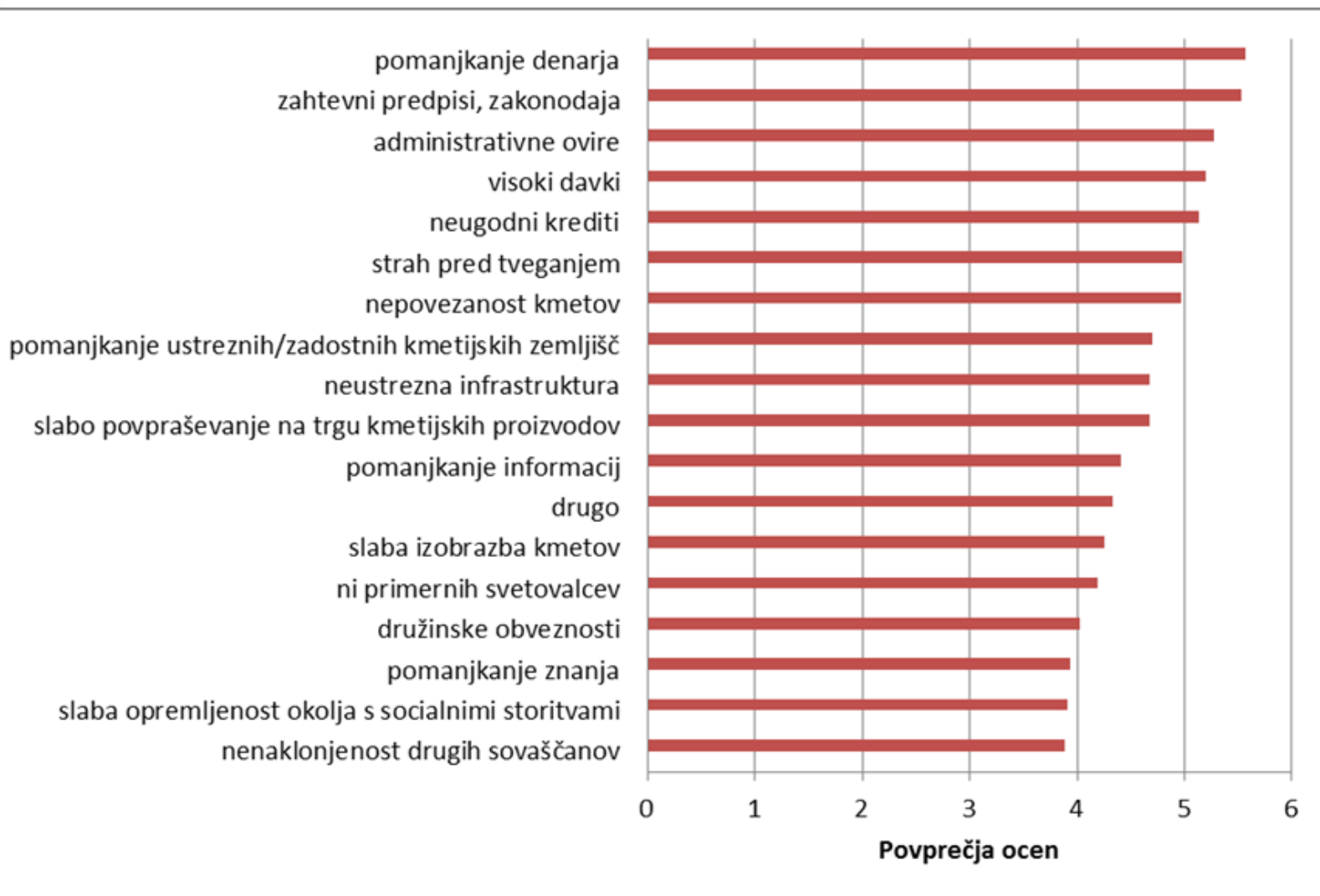
Povprečna starost gospodarjev leta 2000 in 2010

Regija	Povprečna starost	
	2000	2010
Gorenjska	57	57
Goriška	57	58
Jugovzhodna Slovenija	57	58
Koroška	53	53
Notranjsko-kraška	60	61
Obalno-kraška	59	59
Osrednjeslovenska	58	58
Podravska	56	57
Pomurska	56	57
Savinjska	55	56
Spodnjeposavska	57	58
Zasavska	56	56
Slovenija	57	57

Dejavniki, ki kmete ovirajo pri uspešnem kmetovanju

Ovire podjetniške naravnosti družinskih kmetij v Sloveniji, ocene na lestvici od 1 (se zelo ne strinjam) do 7 (se zelo strinjam)

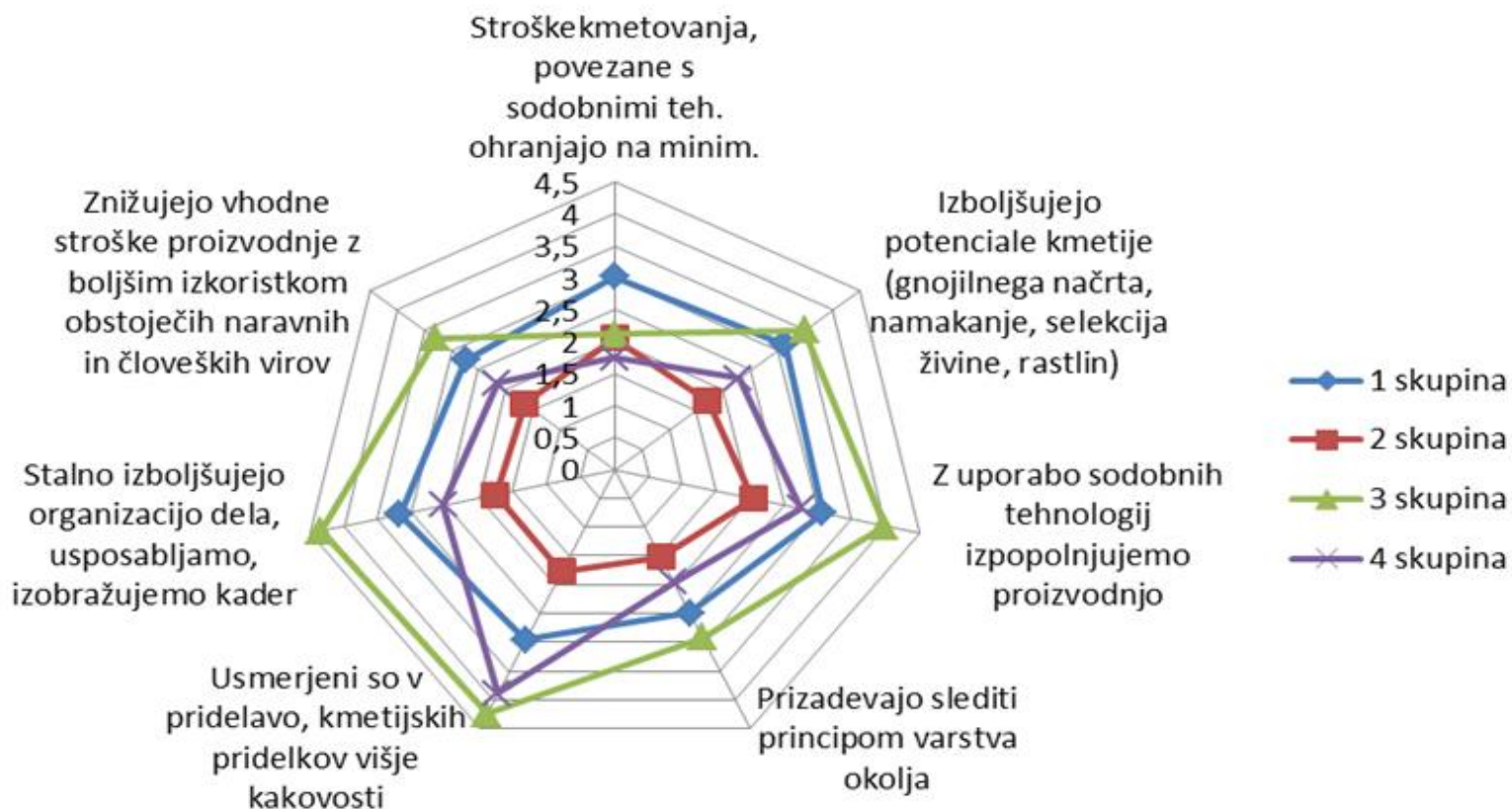
Tipi razvojne usmerjenosti

- Delno statične kmetije – 1. skupina
 - sledijo principom varstva okolja, delno so usmerjene v proizvodnjo pridelkov višje kakovosti, znižujejo vhodne stroške z boljšim izkoristkom naravnih in človeških virov, vendar s sodobnimi tehnologijami ne zmanjšujejo proizvodnih stroškov.
- Izrazito dinamične kmetije – 2. skupina
 - v največji meri sledijo vsem ciljem kmetovanja: izboljšujejo potenciale kmetije, usmerjeni so v pridelke višje kakovosti, izboljšujejo organizacijo dela in izobražujejo svoj kader, še zlasti pa sledijo principom varstva okolja in znižujejo stroške kmetovanja z boljšim izkoristkom obstoječih naravnih in človeških virov ter sodobnimi tehnologijami

Tipi razvojne usmerjenosti

- Izrazito statične kmetije – 3. skupina
 - izrazito so odmaknjene od izboljšav v organizaciji dela in pri izobraževanju svojega kadra, kakor tudi od proizvodnje (predelave) pridelkov višje kakovosti in izboljšav potencialov kmetije ter uporabe sodobnih tehnologij; še v največji meri si prizadevajo upoštevati principe varstva okolja in ohranjati stroške kmetovanja na minimumu ob uporabi obstoječih tehnologij.
- Delno dinamične kmetije – 4. skupina
 - izrazito si prizadevajo ohranjati stroške kmetovanja na minimumu in slediti principom varstva okolja, prizadevajo si tudi zniževati stroške kmetovanja z boljšim izkoristkom obstoječih naravnih in človeških virov, izrazito pa so odmaknjeni od pridelave kmetijskih pridelkov višje kakovosti.

Kombinacije ciljev kmetovanja štirih skupin kmetij

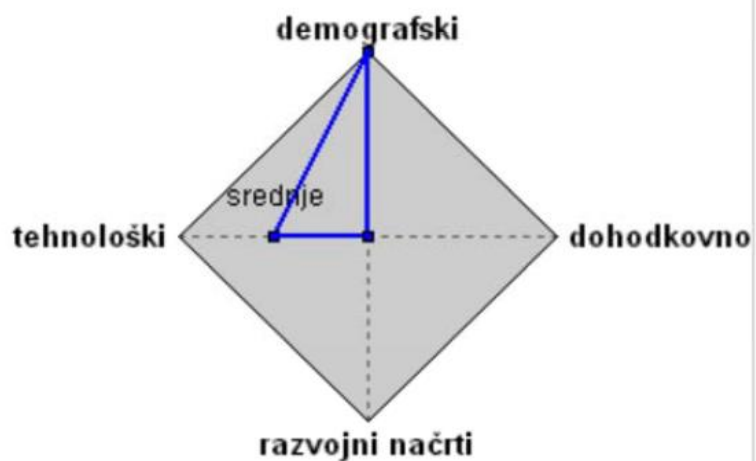
Značilnosti, ki razlikujejo anketirane kmetije

	D1	D2	D3
V času poklicne kariere anketiranca so se adaptirana gospodarska poslopja	-0,45	-0,19	-0,34
V času poklicne kariere anketiranca se je posodabljala tehnološka proizvodnja	-0,01	0,64	0,07
V času poklicne kariere anketiranca se je kmetijska dejavnost preusmerjala iz ene v drugo dejavnost	0,29	0,02	-0,11
V času poklicne kariere anketiranca se je razširil obseg pridelave	-0,05	0,52	0,07
V času poklicne kariere anketiranca se je vpeljala dopolnilna dejavnost	0,33	0,42	0,18
Vrsta pridelave na kmetiji (živinoreja)	0,48	-0,22	0,58
Delež dohodka gospodinjstva iz kmetijske dejavnosti	0,56	-0,21	0,21
Kmetija je vključena v ukrepe PRP	-0,13	0,55	0,03
Kmetija prejema neposredna plačila			
Drugi sorodniki svetujejo pri kmetovanju	0,22	-0,28	-0,26
Izobrazba s področja kmetijstva	-0,60	0,32	-0,09

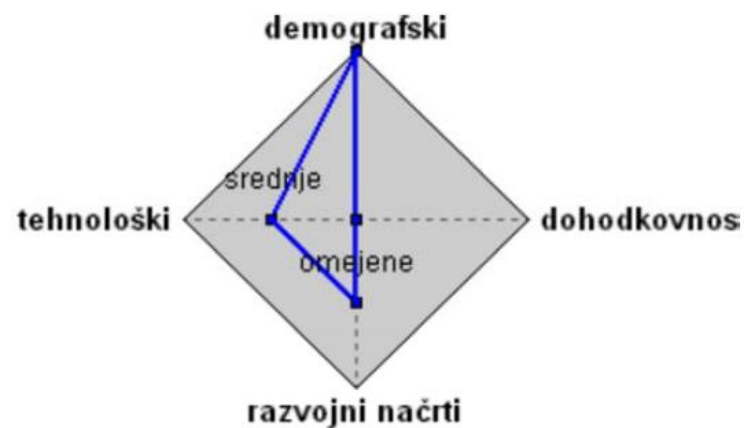
Model

Kriterij	1360575425	1360571026	1363700144	1363764868
razvojni tip kmetije	obvladovanje stroškov	obvladovanje stroškov	<i>tržna kmetija</i>	obvladovanje stroškov
└ demografski	<i>vspodbujajo</i>	<i>vspodbujajo</i>	<i>vspodbujajo</i>	<i>vspodbujajo</i>
└ motivi za	nekdo drug	<i>lastni interes</i>	želja staršev	želja staršev
└ prevzem				
└ izobrazba nosilca	<i>srednja šola</i>	<i>univerzitetna izobrazba</i>	<i>višja izobrazba</i>	<i>višja izobrazba</i>
└ področje	<i>kmetijska</i>	<i>kmetijska</i>	<i>nekmetijska</i>	<i>kmetijska</i>
└ izobrazbe				
└ naslednik	<i>da</i>	<i>ne</i>	<i>da</i>	<i>ne</i>
└ tehnološki	srednje	srednje	srednje	srednje
└ stanje kmetije ob	ne dobro ne slabo	<i>dobro</i>	<i>dobro</i>	ne dobro ne slabo
└ prevzemu				
└ posodobitev	<i>sledimo razvoju</i>	<i>sledimo razvoju</i>	<i>sledimo razvoju</i>	<i>sledimo razvoju</i>
└ tehnologije				
└ vrsta pridelave	<i>mešana proizvodnja</i>	<i>živinoreja</i>	<i>živinoreja</i>	<i>živinoreja</i>
└ način pridelave	ekološki	drugo	drugo	drugo
└ razvojni načrti	<i>jih ni</i>	omejene	omejene	<i>jih ni</i>
└ možnosti razvoja	razvojni viri so omejeno na voljo	razvojni viri so omejeno na voljo	<i>razvojni viri so na voljo</i>	<i>razvojni viri so na voljo</i>
└ namen				
└ kmetovanja	<i>samoskrba</i>	dopolnilni vir	dopolnilni vir	<i>ljubiteljsko</i>
└ razpoložljivost	<i>primanjkuje</i>	<i>primanjkuje</i>	<i>zadostna</i>	<i>primanjkuje</i>
└ delovne sile				
└ vključenost v	<i>ne</i>	<i>ne</i>	<i>ne</i>	<i>ne</i>
└ PRP				
└ obstoječe	<i>da</i>	<i>da</i>	<i>da</i>	<i>da</i>
└ investicije				
└ dohodkovnost	<i>nizka</i>	<i>nizka</i>	<i>visoka</i>	<i>nizka</i>
└ poslovni partnerji	<i>samostojnost in diverzificirani : velik poudarek na lastni poslovni aktivnosti</i>	diverzificirani tradicionalni: partnerji izven kmetijstva manj pomembni	diverzificirani tradicionalni: partnerji izven kmetijstva manj pomembni	diverzificirani tradicionalni: partnerji izven kmetijstva manj pomembni
└ delež dohodka od kmetijstva	<i>do 30%</i>	<i>do 30%</i>	<i>nad 60%</i>	<i>do 30%</i>

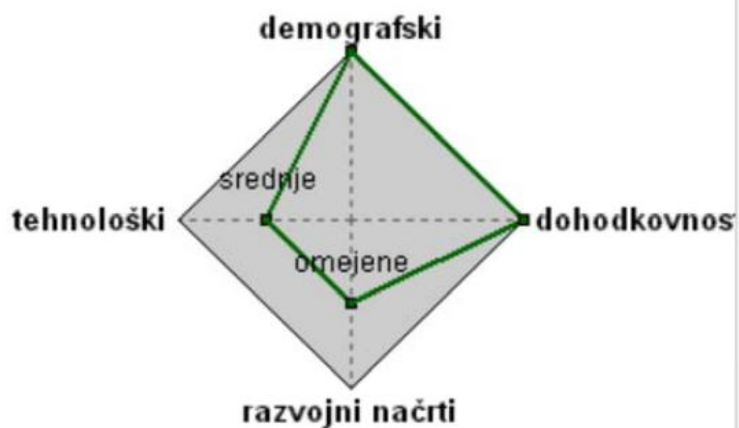
1360575425

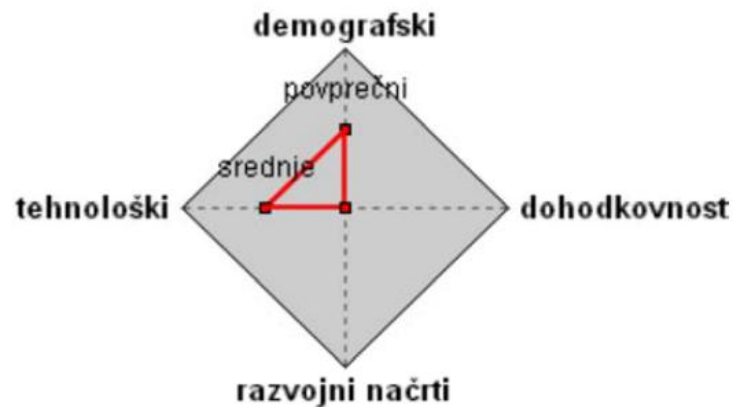
1360571026

1363700144

1363764868

Stališča kmetov

- ***Motivi za kmetovanje so raznoliki tako pri starejši kot mlajši generaciji. Vseeno se zdi, da se je mlajša generacija v primerjavi s starejšo prostovoljno odločila za poklic kmetovalca.***
- ***Praktično ni primera kmetije, kjer ni precejšnjega povečanja in izboljšanja kapacitet kmetije (velikost zemljišč, število glav živine, objektov, mehanizacije) po prevzemu mlajše generacije.***

- *Zdajšnji gospodarji oz. gospodarice kot odločilne za smer razvoja svojih kmetij navajajo **zelo raznolike mejnike (investicije)**. Ti so praviloma posledica možnosti dokupovanja ali najemanja kmetijskih zemljišč, gradnje novih ali preurejanja starih objektov, pridobitve raznovrstnih subvencij, uvajanja dopolnilnih dejavnosti, njihovega stalnega izobraževanja in hitrega odzivanja na nihanje cen na kmetijskem trgu.*

- *O delu, investicijah, usmeritvah, skratka o stvareh, ki se tičejo dela vseh na kmetiji, se praviloma **dogovorno odločajo vsi člani gospodinjstva.***
- *V večini primerov predstavlja **dohodek iz kmetijstva poglaviten** ne pa tudi edini vir dohodkov.*
- *Skorajda ni kmetije, katere dohodki iz kmetijstva ne bi vključevali **prihodkov iz dopolnilne dejavnosti in raznovrstnih subvencij.***

- *Večina sogovornic in sogovornikov je prepričanih, da biti **kmetovalec ni le poklic ampak način življenja***
- *Vse sogovornice in sogovorniki izbranih kmetij poudarjajo izjemen **pomen prenosa znanja med različnimi akterji** (od staršev, otrok, izobraževalnih ustanov do kmetijskih svetovalcev, raznolikih društev in samo-učenja) za delovanje lastnih kmetij.*

Ugotovitve

- Noben dejavnik sam po sebi ni odločilen za odločitev za določeno smer razvoja na posamični kmetiji
- Značilnost uspešnih kmetij je »prožnost« oz. hitro odzivanje na spremenjene okoliščine
- Vsak član družine ne glede na starost in spol oz. zaposlitev na kmetiji ali zunaj nje pomembno prispeva k proračunu kmetije po svojih zmožnostih
- Tržno usmerjeni »kmetje-razvojniki« so pomemben sogovornik oblikovalcev kmetijske politike, saj njihove sugestije za izboljšanje kmetovanja v državi odražajo preizkušene in preišljene prakse delovanja s številnimi akterji